ξηρόβηχας τοῦ γκαρσονιοῦ τὸν ξαναφέρανε στὴν πραγματικότητα. Κοίταξε γύρω του καὶ εἶδε ἔρημο τὸ καφενεῖο.

— Καλὴ ὄρεξι καπετὰν-Γιαννάκο· τοῦ φώναξε ὁ μάστορας ἀπὸ πίσω ἀπὸ τὸν πάγκο, ὅπου ἔτρωγε, σὰν νἄθελε νὰ τοῦ θυμίση πὼς ἦταν πιὰ ὥρα νὰ τοὺς ἀδειάση τὴ γωνιά.

Ἔσκυψε καὶ πῆρε ἀπὸ κάτω τὸ κομπολόγι καὶ βγῆκε ἀπὸ τὸ καφφενεῖο, χωρὶς νὰ πῆ λέξι.

Περνῶντας ξυστὰ ἀπὸ τὸ ἀνοιχτὸ πηγάδι, ἔρριξε μέσα τὸ μαῦρο κομπολόγι, μὲ ἕνα ἀνακουφιστικὸ «χάάά».

Τώρα πιὰ μποροῦσε ἄφοβα νὰ πάη ὡς τὸν Ἄϊ-Λάζαρο νὰ πῆ μιὰ καλημέρα τῆς κακομοίρας τῆς Περμάχως.

***

Ἔκαμε δυὸ μέρες νὰ ξαναπατήση στὸ καφφενεῖο. Ἀλλὰ τὴν τρίτη τὸ βραδάκι, σὰν κάποια δύναμη ἀκατανίκητη νὰ τὸν τραβοῦσε κατὰ κεῖ, ἐπῆρε πάλι τὸ δρόμο τοῦ νεκροταφείου. Βγαίνοντας ὅμως ἀπὸ τὴ Νέα πύλη», σταμάτησε ξαφνιασμένος, γιατὶ εἶδε κόσμο, πολὺν καὶ ταραγμένον κόσμο, γύρω ἀπὸ τὸ πηγάδι καὶ τὸ καφφενεῖο τοῦ Σωμάκη.

— Τί τρέχει, μωρὲ παιδί ; ρώτησε ἕναν Κεφαλλονίτη, ποὺ γύριζε ἀπὸ τ' ἀμπέλια μὲ τὸ τσαπὶ στὸν ὦμο.

— Τί νὰ τρέχη, καπετάνιε μου ! νά, ὁ Φώτης ὁ παλαβὸς ἔπεσε καὶ πνίγηκε στὸ πηγάδι. Θὰ τὸν ἔπιασε, ὡς φαίνεσται, τὸ γλυκύ του τὴ νύχτα, ὅπως περνοῦσε. Καὶ τόμου πῆγε ὁ σερβιτόρος νὰ ρίξη τὸ σίκλο τώρα τὸ δειλινό, κατάλαβε κἄτι μέσα. Ρίξανε τὰ τσιγκέλια καὶ τὸν ἔβγαλαν πεθαμένον.

— Καὶ τώρα ;

— Τώρα, νὰ ἄλλοι λένε νὰ διαβάσουν μεγάλον ἁγιασμό, κ' ἄλλοι φωνάζουν γιὰ νὰ τὸ μολώσουν τὸ πηγάδι.

— Νὰ τὸ μολώσουν, νὰ τὸ μολώσουν, ἐφώναξε ἔξω φρενῶν ὁ καπετὰν—Γιαννάκος. Νὰ τὸ μολώσουν χωρὶς ἄλλο, γιατὶ θὰ μᾶς καταστρέψη, ἀπὸ κεῖ θὰ βγῆ τὸ θανατικὸ ποὺ θὰ μᾶς φάη ὅλους.

Τὸν ἐκοίταξαν ὅλοι μὲ ἀπορία κ' ἕνας νέος γιατρὸς ποὺ ἔκανε τὸν ἔξυπνο τοῦ γέλασε κατάμουτρα λέγοντας :

—...οὔ γὰρ ἔρχεται μόνον, μπάρμπα—Γιαννάκοοο !

***

Δὲν ξέρω τώρα νὰ σᾶς πῶ ἂν τὸ μόλωσαν ἀπὸ τότε τὸ πηγάδι τοῦ Σωμάκη κ' ἂν θάφτηκε γιὰ πάντα μέσα καὶ τὸ μαῦρο κομπολόγι.

Τετάρτη 1 Φεβρουαρίου 1928

Α. ΤΡΑΥΛΑΝΤΩΝΗΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

ΤΟ ΟΙΚΟΣΗΜΟ ΤΟΥ «ΚΟΥΡΚΟΥ»

Μερικὲς ἡμέρες πρὶν ἀπὸ τὴ μάχη τοῦ Ἰβρύ, ὁ βασιλιᾶς τῆς Γαλλίας Ἑρρῖκος ὁ 4ος περνοῦσε ἀπὸ τὴν πολίχνη Ἀλεσὸν μὲ λίγους ἐπιτελεῖς του. Πῆγε λοιπὸν στὸ σπίτι κάποιου ἀξιωματικοῦ του καὶ παρουσιάστηκε στὴ γυναίκα του—γιατὶ ὁ ἀξιωματικὸς ἔλειπε στὸν πόλεμο—ὡς φίλος καὶ συνάδελφος τοῦ ἀνδρός της. Ἡ κυρία τοῦ ἀξιωματικοῦ δὲν ἀνεγνώρισε τὸ βασιλιᾶ, τὸν ὁποῖο πῆρε γιὰ συνταγματάρχη. Ἄρχισε λοιπὸν νὰ φροντίζη γιὰ τὸ φαγητό.

— Κυρία μου, τῆς εἶπε ὁ βασιλιᾶς, ἂν σᾶς ἀνησυχῶ, σᾶς παρακαλῶ νὰ μοῦ τὸ πῆτε ἐλεύθερα.

— Μὲ στενοχωρεῖ μονάχα ἕνα πρᾶγμα, ἀπάντησε ἐκείνη. Σήμερα εἶνε Δευτέρα καὶ στὴν ἀγορὰ δὲ βρίσκεται τίποτα κατάλληλο γιὰ νὰ φᾶτε. Κάποιος γείτονάς μας ὅμως πωλεῖ ἕναν παχύτατο κοῦρκο, ὑπὸ τὸν ὅρο νὰ λάβη κ' αὐτὸς μέρος στὸ γεῦμα.

— Μὰ εἶνε καλὸς γιὰ συνδαιτημόνας ; ρώτησε ὁ Ἑρρῖκος ὁ 4ος.

— Πολὺ καλός, πολὺ τίμιος Γάλλος καὶ μάλιστα φανατικὸς βασιλικός.

— Ἄς ἔρθη, λοιπόν κυρία μου, ἂς ἔρθη ἀπάντησε ὁ βασιλιᾶς.

Ὁ κάτοχος τοῦ κούρκου εἰδοποιήθη καὶ προσῆλθε μαζὺ μὲ τὸν κοῦρκο του. Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ γεύματος ἡ εὐθυμία ἦταν μεγάλη. Τὴ στιγμὴ τέλος ποὺ ἑτοιμάζονταν ὁ βασιλεὺς νὰ φύγη, ὁ κάτοχος τοῦ κούρκου, γονάτισε μπρὸς στὸ βασιλιᾶ καὶ τοῦ εἶπε :

— Μεγαλειότατε, σᾶς ἀνεγνώρισα καὶ αὐτὴ ἡ ἡμέρα ποὺ ἐγευμάτισα μαζύ σας θὰ εἶνε ἡ πιὸ εὐτυχισμένη ἡμέρα τῆς ζωῆς μου. Ὑπηρέτησα ὑπὸ τὰς διαταγάς σας στὸ Ἄρκ, ὅπου καὶ τραυματίστηκα κατὰ τὴ μάχη. Τὶ νὰ σᾶς πῶ...δὲ μπόρεσα ν' ἀντισταθῶ στὸν πειρασμὸ νὰ γευματίσω μαζὺ μὲ τὸ βασιλιᾶ μου. Ἀλλὰ μὲ στενοχωρεῖ ἡ ἰδέα ὅτι βρέθηκε ἡ Μεγαλειότης σας στὴν ἀνάγκη νὰ γευματίση μαζὺ μ' ἕναν ἄνθρωπο κατωτάτης κοινωνικῆς τάξεως. Ὡστόσο ὑπάρχει ἕνας τρόπος γιὰ νὰ διορθωθῆ τὸ πρᾶγμα.

— Ποιός ; ρώτησε ὁ βασιλιᾶς.

— Νὰ μοῦ χορηγήσετε ἔγγραφα εὐγενείας. Μοῦ ἀξίζουν γιὰ τὴν ἀφοσίωσή μου πρὸς τὸ βασιλιᾶ μου.

— Εἶμαι σύμφωνος, ἀλλὰ τί οἰκόσημο προτιμᾶς ;

— Τὸ οἰκόσημο τοῦ «κούρκου», Μεγαλειότατε.

— Θὰ τόχης, μὰ τοὺς κεραυνοὺς τοῦ οὐρανοῦ ! τοῦ εἶπε ὁ βασιλιᾶς. Γαλάζιο οἰκόσημο· μὲ κίτρινο κοῦρκο στὴ μέση.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΝΑΠΟΛΕΟΝΤΟΣ

ΟΙ ΔΥΟ ΝΕΔΡΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ

Ἡ γέννησις τοῦ βασιλέως τῆς Ρώμης. Προκήρυξις ποιητικοῦ διαγωνισμοῦ. Δυὸ μαθηταὶ ποὺ βραβεύονται. Καζιμὶρ Ντελαβίνιν καὶ Βαρζὼ Μονλυσσόν. Ὁ Ναπολέων στὸ Λύκειο. Ἡ ἐπιθυμίες τῶν βραβευθέντων. Δυὸ ἀντιθέσεις. Ὁ θάνατος τοῦ Μονλυσσόν, κτλ. κτλ.

Τόσος ἦταν ὁ ἐνθουσιασμὸς τῶν Γάλλων, ὅταν ἀνηγγέλθη ὅτι ὁ Ναπολέων ἀπέκτησε διάδοχο, ὥστε θ' ἀδυνατοῦσε καὶ ἡ φαντασία τοῦ μεγαλειτέρου ποιητοῦ νὰ τὸν περιγράψη. Ὡστόσο ἡ Γαλλικὴ Ἀκαδημία, ἐπωφεληθεῖσα τῆς περιστάσεως, προκήρυξε διαγωνισμὸ μὲ θέμα τὴ σύνθεση ἑνὸς ὕμνου γιὰ τὴ γέννηση τοῦ διαδόχου τοῦ θρόνου, τοῦ βασιλέως τῆς Ρώμης, ὅπως εἶχε τιτλοφορήσει ὁ Ναπολέων τὸ γυιό του ἀμέσως μετὰ τὴ γέννησή του. Ἀπὸ τὰ ποιήματα ποὺ θὰ ὑποβάλοντο στὸ διαγωνισμὸ αὐτό, θὰ ἐβραβεύοντο δύο καὶ ἄλλα ἕξη θὰ ἐπαινοῦντο. Ἀμέτρητα ἦσαν τὰ ποιήματα ποὺ ὑπεβλήθησαν. Ἀπ' αὐτὰ ὅμως ξεχωρίστηκαν πεντακόσια τὰ ὁποῖα καὶ τυπώθηκαν σὲ δυὸ ὀγκώδεις τόμους. Τὰ δυὸ πρῶτα βραβεῖα ἐδόθησαν σὲ δυὸ νεαροὺς μαθητὰς τοῦ Λυκείου Ναπολέοντος, στὸν δεκαεπταετῆ Βαρζὼ Μονλυσσὸν καὶ στὸ συνομήλικό του Καζιμὶρ Ντελαβίνιν. Ὅταν ὁ Ναπολέων ἔμαθε τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ ποιητικοῦ ἐκείνου διαγωνισμοῦ, φώναξε μ' ἐνθουσιασμό : «Ἀλήθεια ! βραβεύτηκαν δυὸ μαθηταὶ τοῦ Λυκείου μου ;... Θέλω νὰ μοῦ τοὺς παρουσιάσουνε !... Ἀλλὰ ὄχι, ὄχι !... πρόσθεσε ὕστερ' ἀπὸ μιὰ μικρὴ σιωπή, θὰ πάω ἐγὼ ὁ ἴδιος νὰ τοὺς ἐπισκεφθῶ στὸ σχολεῖο τους...»

Πράγματι, τὴν ἄλλη μέρα, ἀσυνήθιστος θόρυβος ἀλόγων καὶ ἁμαξῶν ἀνήγγειλε τὴν ἄφιξη τοῦ Ναπολέοντος στὸ Λύκειο. Οἱ μαθηταὶ μὲ τὴ μεγάλη τους στολή, παρατεταγμένοι στὴ μεγάλη αὐθουσα τῶν ἑορτῶν τοῦ σχολείου, τὸν ὑποδέχτηκαν μ' ἐνθουσιώδεις ζητωκραυγές. Ὁ Ναπολέων, κατασυγκινημένος ἀπὸ τὴν ὑποδοχὴ αὐτή, τοὺς χαιρέτησε λέγοντας : «Καλημέρα σας, κύριοι... Καλημέρα σας...» Ἀμέσως κατόπιν οἱ καθηγηταὶ ἔσπευσαν νὰ τοῦ παρουσιάσουν τοὺς βραβευθέντας μαθητάς. Ὁ Ναπολέων, κυττῶνιας τους εὐνοϊκά, εἶπε στὸν πρῶτο, τὸν Βαρζὼ Μονλυσσόν : «Σὺ λοιπόν, νέε μου φίλε, μπόρεσες καὶ πῆρες τὸ πρῶτο βραβεῖο ;» Τότε ὁ Μονλυσσόν, χαμηλώνοντας μὲ ντροπὴ τὸ κεφάλι του, ἀπάντησε : «Μάλιστα, Μεγαλειότατε». —«Σὲ συγχαίρω μ' ὅλη μου τὴν καρδιά», εἶπε πάλι ὁ Ναπολέων. «Μοῦ διάβασαν τοὺς στίχους σου, ἀλλά, ἂν θέλης νὰ μοῦ τοὺς ἀπαγγείλης ἐσὺ τώρα, θὰ τοὺς ξανακούσω μὲ μεγαλειτέρα μου εὐχαρίστηση... Τοὺς θυμόμαι βέβαια ἀπ' ἔξω... Ἐμπρός !... θάρρος ! Σ' ἀκούω !...»

Ὁ Μ. Ναπολέων στὸ γραφεῖο του, ὅταν ἦταν ἀκόμη ἀνθυπολοχαγός.

Ἀμέσως ὁ νέος μαθητὴς ἄρχισε ν' ἀπαγγέλη δυνατὰ τὸ ποίημά του. Σὲ κάθε στροφή, ὁ Ναπολέων κουνοῦσε ἐπιδοκιμαστικὰ τὸ κεφάλι του, ὅταν δὲ ὁ Βαρζὼ τελείωσε τὴν ἀπαγγελία του, ἂν καὶ οἱ καθηγηταὶ εἶχαν συστήσει ἀπὸ πρὶν στοὺς μαθητὰς νὰ μείνουν σιωπηλοί, ἐκεῖνοι ξέσπασαν σ' ἐνθουσιώδεις ἐπευφημίες. Πρῶτος μάλιστα ἔδωσε τὸ σύνθημα ὁ ἴδιος ὁ Ναπολέων. Ὅταν τέλος ἀποκαταστάθηκε ἡ ἡσυχία, ὁ Ναπολέων στράφηκε πρὸς τὸν τυχόντα τοῦ δευτέρου βραβείου Καζιμὶρ Ντελαβίνιν καὶ τοῦ εἶπε : «Σύ, μικρέ μου φίλε, πῆρες τὸ δεύτερο βραβεῖο ;.. Τί μπορῶ νὰ κάνω γιὰ σένα !...» Ὁ νεαρὸς ποιητής, ὁ ὁποῖος δὲν εἶχε περιουσία καὶ ἤθελε νὰ ἐργασθῆ γιὰ νὰ προστατεύση τοὺς φτωχοὺς γονεῖς του, τοῦ ἀπάντησε τότε σιγανά : «Ζητῶ ἀπὸ τὴ Μεγαλειότητά σας τὴ χάρη νὰ μ' ἐξαιρέση ἀπὸ τὴ στρατολογία...» Ἀκούγοντάς τον ὁ Ναπολέων, κατσούφιασε λίγο καί, κουνώντας τὸ κεφάλι του, ἀπάντησε λακωνικά : «Τὴν ἔχεις !» Τὸ βέβαιο εἶνε ὅτι θὰ ἐπιθυμοῦσε νὰ ζητήση ἀπ' αὐτὸν μι' ἄλλη χάρη ὁ βραβευθεὶς ποιητής.

Ἀμέσως κατόπιν, ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν Βαρζώ, τὸν ἐρώτησε : «Ἐσύ, νέε μου, τὶ ἐπιθυμεῖς ;...» Γεμᾶτος ἐνθουσιασμὸ ἐκεῖνος, τοῦ ἀπάντησε τότε μὲ δυνατὴ καὶ σταθερὴ φωνή : «Τὴν τιμὴ νὰ καταταχθῶ μιὰ ὥρα ἀρχίτερα στὸ γενναῖο σου στρατό !...»—Λαμπρά, καλέ μου φίλε ! φώναξε τότε ὁ Ναπολέων σφίγγοντας τὸ χέρι τοῦ νέου. Ναί, φίλε μου, δὲ θὰ σὲ ξεχάσω. Στὴν ἡλικία σου κι' ὁ ἴδιος ὁ Ὅμηρος θὰ ζητοῦσε σταθί !...

Ἀπὸ τοὺς δύο αὐτοὺς νέους, ὁ Καζιμὶρ Ντελαβίνιν, ἐξελίχθη κατόπιν, ὡς γνωστόν, σ' ἕναν ἀπὸ τοὺς μεγαλειτέρους ποιητὰς τῆς Γαλλίας, ὁ Βαρζὼ Μονλυσσὸν δὲν ἦταν γραφτό του νὰ διακριθῆ ὡς ποιητής. Κατὸ τὶς ἀρχὲς τοῦ 1893, ἔγραψε στὸ Ναπολέοντα, ὑπενθυμίζοντάς του τὴν ὑπόσχεσή του νὰ παρακαλῶντας τον νὰ τὸν κατατάξη στὸ στρατό. Ἀμέσως ὁ Ναπολέων τὸν θυμήθηκε καὶ τὸν κατέταξε ὡς ἀνθυπολοχαγὸ τῶν ἀκροβολιστῶν. Στὴ μάχη τοῦ Βωτζὲν ὅμως, καθὼς ἔκανε μιὰ ἔφοδο ἐπὶ κεφαλῆς ἑνὸς λόχου, ἔλαβε μιὰ σφαῖρα στὸ στῆθος καὶ σωριάστηκε κατὰ γῆς νεκρός.

Μαθαίνοντας τὸ θάνατο τοῦ ἡρωϊκοῦ ἐκείνου νέου, ὁ αὐτοκράτωρ εἶπε περίλυπος : «Ὁ φτωχὸς ὁ Βαρζώ... Ἡ Γαλλία ἔχασε ἴσως στὸ πρόσωπό του ἕνα μεγάλο ποιητή, ἐγὼ ὅμως ἔχασα ἕνα γενναῖο ἀξιωματικό !...»